

Inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaatit

Nalinginnaasumik oqaaseqaatit

1. Siunnersuummut tunngaviusut

Oqaatsinut politikki pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummut isumaliutit aallaavigaat, kalaallit oqaasiisa Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiunerat, tak. Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsimmi § 20, aamma oqaatsit inuiaat kulturikkut kinaassusiannut pingaarutilimmik inissisimanermik saniatigut tassaasut inuit akornanni attaveqatigiinnermut atortut. Aammattaaq akuerineqarpoq Kalaallit Nunaata inui, pisortatigoortumik oqaatsinik atuisut saniatigut, ilaqarmata oqaatsinik qassiinik atuisunik. Tamanna aallaavigalugu qangali politikikkut kissaataavoq, kalaallit oqaasiinik atuinerup siuarsarnissaa, ilutigisaanillu qulakkeerumaneqarluni innuttaasut kalaallit, danskit tuluillu oqaasiinik, kalaallit kulturiannik inuiaqatigiillu paasisassartaannik ilinniarnissamik pisariaqartitsisut, taama iliornissamut periarfissinneqassasut.

Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiisumminni 2003-meersumi eqqartorpaat, Kalaallit Nunaanni oqaatsitigut politikkip malunnaatilimmik nikissimanera, 1900-kkut affaasa kingulliit ingerlaneranni pisimasoq, tak. isumaliutissiisummi qupp. 161-165. Piffissap pineqartup affaani siullermi danskit oqaasii annertoorujussuarmik salliutinneqarput, kalaallit oqaasiinik ilinniartitsineq innarlerlugu. Piffissami tamatumani nalinginnaasumik isumaqartoqarpoq kalaallit oqaasii atorunnaarsinnaasut. 1970-ikkut naalerneranni kalaallit oqaasiinik ilinniartitsineq sakkortuumik annertusarneqarpoq, danskit oqaasiinik ilinniartitsineq salliujunnaarsillugu. Taamatut oqaatsinik nikerartumik salliutitsisarnerup kingunerisimavaa, innuttaasut oqaatsitigut tunuliaqutaasa assigiinngisitaalernerat.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiisumminni inassutigaat, kalaallit oqaasii tassaassasut nunami maani pisortatigoortumik oqaatsit. Isumalioqatigiissitat aamma erseqqissarpaat, danskit allamiullu oqaasiinik allanik amigartumik ilisimasaqarneq iliuuseqarfigineqanngikkuni, ilinniartitaanikkut kinguaattoormik sivitsortitsissasoq. Taamaattumik isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat iliuuseqartoqassasoq, tassunga ilagitillugu kalaallinut Danmarkimi ilinniagaqartunut kalaallisut ilinniartitsineq, nunatsinni suliffeqarnissaq ataavartumillu sulinissaq taakkununga kajuminnarsaqqullugu.

Nunatsinni Danmarkimilu Naalakkersuisut kalaallit danskillu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaq pilersippaat, Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nalogiisutsip annertunerpaamik qularnaarneqarnissaanik, aamma inuiaat kalaallit, naalagaaffeqatigiinnerup sinaakkutigisaasa iluanni, namminneq aalajangiisinnaassuseqarnerisa sapinngisamik annertunerpaanngortinneqarnissaanik kissaateqarneq tunngavigalugu.

Kalaallit danskillu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaata isumaliutissiisummini 2008-meersumi (qupp. 95-99) isumaliutissiisutip 2003-meersup oqaatsit pillugit tunngavigisaa

ingerlateqqippaa. Tamatuma inerneraa Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsimmi § 20, kalaallit oqaasiisa pisortatigoortumik oqaasiunerannik aalajangiisoq. Namminersoreruneg pillugu inatsimmut 1979-imeersumut sanilliullugu pingaartumik, tunngaviusumik piviusumillu allannguut tassaavoq, kalaallit oqaasii oqaatsit pingaarnersaasut inissisimanerminniit, tak. namminersoreruneg pillugu inatsimmi § 9, imm. 1, oqaaseqatigiit siulliit pisortatigoortumik oqaasiulernerat. Aammattaaq danskit oqaasiinik atuartitsineranut tunngatillugu namminersoreruneg pillugu inatsimmi § 9, imm. 1, oqaaseqatigiit aappaanni aalajangersakkamut sanilliullugu allannguisoqarpoq, tassani allassimalluni danskit oqaasiinik sukumiisumik atuartitsisoqassasoq. Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsimmi danskit oqaasiinik atuartitsinissaq pillugu aalajangersagaqanngilaq. Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsimmi § 20-mut oqaaseqaatini allassimavoq kalaallit oqartussaasuisa oqaatsinik arlalinnik inuiaqatigiinni nunarsuarmiooqataaleriartuinnartumi pisinnaasaqarneq pingaarutilerujussusoq. § 20-mi aalajangersagaq tamanna eqqarsaatigalugu isigineqassaaq taamaattumillu kalaallisut, danskisut tuluttullu sukumiisumik atuartitsisoqartassaaq. Aammattaaq allassimavoq namminersornikkut danskisut oqaatsinillu allanik atuartitsineq inuusuttut kalaallit Danmarkimi nunanilu allani ilinniaqqinnissamut piginnaasaqalerfigisinnaasaat qularnaarneqassasoq.

Kalaallit oqaasiisa pingaarnersaallutik oqaasiunerminniit pisortatigoortumik oqaasiulernerannut tunngaviusumik nikinnerat, avataaniit nunassittarnerup sulisussallu tikerarnerannut, kiisalu suliaasaqarfiit ilaanni avataaneersut amerlanerusut tikittalerumaarnissaannut atatillugu isiginiagassaavoq.

Oqaatsitigut akuunerulernissami siunertarineqartoq ilaatigut tassaavoq, oqaatsitigut aporfiit qaangernissaat, aamma oqaatsinik atuisut akornanni akaareqatigiinnerunissaq, oqaatsitigut ataatsimoornerup pilersinnissaa siunertaralugu, ilutigisaanillu kalaallit oqaasiisa pisortatigoortumik oqaasiunerisa ersarissarneqarnissaat.

Kalaallit oqaasii inuiaat kalaallit kulturikkut kinaassusiannut qitiusumik ilaapput. Taamaalillutik oqaatsit kulturimik atatitsisutut atuuffeqarput, ataavartitassaallutik, nukittorsagassaallutik ilutigisaanillu ineriartortitassaallutik. Taamattaaq oqaatsit tassaapput attaveqatigiinnermut sakkut ineriartorsimanersaat. Siunnersuutip matuma suliarineranut atatillugu, Naalakkersuisut pingaartippaat kalaallit oqaasiisa marloqiusamik - tassalu kulturimik atatitsisutut aamma attaveqatigiinnermi sakkutut - inissisimanerisa maluginiarluarneqarnissaat. Oqaatsitigut piginnaasanik amigaateqarnerup inuiaqatigiinni inooqataasinnaanermik mattussiinnanngilaq, aammali atugarissaarnissamut iluaqutissat ilinniaqqinnerup periarfissittagai mattuttarpai.

1.1 Kalaallit oqaasii suuppat?

Oqaatsit Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiusut taaguuteqarput kalaallit oqaasii imaluunniit kalaallisut. Kalaallit oqaasii inunnit 50.000-it missinginit oqaaserineqarput.

Inuit ilaat marlunnik oqaaseqartuupput, danskit oqaasii aappaattut oqaaseralugit. Kalaallit oqaasii pingaarnernik pingasunik sumiorpaluuteqarput, tassalu sumiorpaluutit Avanersuarmi, Tunumi aamma Kitaani atorineqartut. Sumiorpaluutit pingaarnert taakkua iluanni assigiinngitsunik aamma sumiorpalussuteqarpoq. Taakkua saniatigut ataatsimoorussamik allattaaseqarpoq. Kalaallit oqaasii allatat tamanut atuuttuupput.

Nuummi Ilulissanilu Ilinniarfissuit pilersitaanerisa nassataraat, kalaallit tamarmik atugassaannik oqaaseqarneq, Kitaata qeqqani sumiorpaluutinin sunnerneqartoq, pileriartulermat, aallaqqaammut allattaatsikkut kingusinnerusukkullu oqalunnikkut. Piffissap ingerlanerani oqaatsit tamanit atugaasut taakku ordbogit oqaasilerissutillu aqputigalugit pisortatigut atugaalerput.

Oqaatsit kalaallisut oqaasilinnit tamanit ataatsimoorussaasut tassaapput oqaatsit kalaallit tamarmik atugassaat. Oqaatsit maanna inissisimanerminni sumiorpaluutit arlaannaannulluunniit atanngillat. Tassaapput oqaatsit tamanit - nammineq sumiorpalunnerup avataatigut - allannikkut atugaasut. Akerlianilli oqalunneq killilersugaanngilaq. Kialuunnit sumiorpalunnini oqalunnikkut atorsinnaavaa.

Oqaatsinik Pikkorissarfiup kalaallit oqaasiisa oqaatsit aappaattut pikkorissarfiginissaat aallarteqqaanut ingerlaqqittunullu neqeroortigisarpai, Oqaatsinik Pikkorissarfiup nammineq aqqissugaanik imaluunniit suliffeqarfiit, namminersortut pisortallu suliffiutaat suleqatigalugit. Taassuma saniatigut kommunit inersimasunik atuartitsineq neqeroortigisarpaat, kulturikkut ingerlatsineq sunngiffimmilu sammisasaqartitsineq pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 10, 21. maj 2002-meersoq naapertorlugu.

1.2 Danskít oqaasii Kalaallit Nunaanni

Atuarfeqarneq pillugu inatsisip 1925-mi allanngorneraniilli danskít oqaasii atuartitsissutigineqartalerput. Ilimagineqarpoq ullumikkut Kalaallit Nunaata inuisa 10 procentiisa missingi annerusumik danskisut oqaaseqartuusut.

Nunatsinni nalitsinni ilinniarfeqarfiit tassaapput meeqqat atuarfiat, ilinniarnertuunngorniariit, inuussutissarsiutinut ilinniarfiit ilinniaqqiffiillu. Ilinniarfeqarfinni amerlanerpaani atuartitsinermit oqaatsit atuartitsinermit atortussat annerusumik danskisuujuupput. Aamma taama ipput ilinniarnertuunngorniariinni, inuussutissarsiutinut ilinniarfinni ilinniaqqiffinnilu atuartitsisut ilisimatusartullu.

Taakkua saniatigut Oqaatsinik Pikkorissarfiup danskít oqaasiisa oqaatsit aappaattut pikkorissarfiginissaat aallarteqqaanut ingerlaqqittunullu neqeroortigisarpai, Oqaatsinik Pikkorissarfiup nammineq aqqissugaanik imaluunniit suliffeqarfiit, namminersortut pisortallu suliffiutaat suleqatigalugit. Aammattaaq kommunit danskít oqaasiinik ilinniartitsineq aallarteqqaanut ingerlaqqittunullu neqeroortigisarpaat.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 9-mi allassimavoq danskít oqaasii peqqissaartumik atuartitsissutigineqassasut, aamma oqaatsit taakku marluk tamarmik pisortatigut ingerlatsinermit atornerarsinnaasut; tassa imaappoq danskít oqaasii immikkut inissisimasuusut. Naak namminersorneruneq pillugu inatsit Kalaallit Nunaanni namminersornerneq pillugu inatsisip atulerneratigut atorunnaaraluartoq, aalajangersagarlu taanna danskít oqaasiinut tunngasoq ingerlateqqinneqassangikkaluartoq, danskít oqaasii Kalaallit Nunaanni nangittumik immikkut inissisimasussaapput, danskít oqaasiisa pisortatigut ingerlatsinermit atornerarsinnaajuarnissaat pissutigalugu, tak. Inatsisartut pisortatigut ingerlatsinermit suliat suliarineqartarnerat pillugu inatsisaat. Tamanna pisortat ingerlatsineranni suliat suliarineqartarnerat pillugu inatsisartut inatsisaanni § 7 a naapertorlugu suliame susasaqartut arlaata kalaallisut danskisulluunniit sullinneqarnissaq ajornaquteqanngitsumik toqqarsinnaavaa. Aammattaaq inatsisissatut siunnersuut

manna danskit oqaasiinik ilinniartitsinissamut periarfissiivoq, ilaatigut ilinniarnermi danskit oqaasiinik piginnaasaqarnissamik pisariaqartitsiuarmissaq pissutigalugu.

Suliassaqaqarfinni arlalinni attaveqatigiinnermi atortutut danskit oqaasii atornerqarnerupput. Tamanna assersuutigalugu atuuppoq suliassaqaqarfinnut avataaniit eqqunneqarsimasunut, soorlu nunanut allanut niuernermut, ilisimatusarnermut, aningaasaqarnermut, teknikkimullu tunngasunut. Pissutsit tamakku allanngoriartorput, oqaatsit atuuffiini assigiinngitsuni sulianik ilinniagallit suliaqarfimmini kalaallit oqaasii ineriartorterusarmatigik. Aammattaarli Oqaasileriffimmit taaguusersuuserinermik ineriartortitsineq ingerlaavartumik ukiuni kingullerni ingerlanneqarpoq.

1.3 Tuluit oqaasii Kalaallit Nunaanni

Meeqqat atuarfiat pillugu inatsimmi 1967-imeersumi tuluit oqaasii 6.-7. klassimiit pinngitsoornani ilinniagassatut imaluunniit qinerneqarsinnaasutut Kalaallit Nunaanni siullerpaamik eqqunneqarput. Atuarfik pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 8, 21. maj 2002-meersumi § 8, imm. 2 malillugu tuluit oqaasii akullerni angajullernilu atuartitsinermi oqaasiusinnaapput. Ilinniarfiit allat soorlu ilinniarnertuunngorniarfiit, Piareersarfiit, TNI, NI 1-2, Ilinniarfissuaq il.il. tuluit oqaasii ataatsimoorussamik ilinniagassatut, qinigassatut aamma qaffasissumik ilinniagassatut periarfissiissutigisarpaat. Saniatigut Oqaatsinik Pikkorissarfiup periarfissiissutigaa tuluit oqaasii allamiut oqaasiisut pikkorissarfiginissaat aallarteqqaanut ingerlaqqittunullu neqeroorutigisarlugit, Oqaatsinik Pikkorissarfiup nammineq aaqqissugaanik imaluunniit suliffeqarfiit, namminersortut pisortallu suliffiutaat suleqatigalugit. Taassuma saniatigut kommunit inersimasunik atuartitsineq neqeroorutigisarpaat, kulturikkut ingerlatsineq sunngiffimmilu sammisassaqtitsineq pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 10, 21. maj 2002-meersoq naapertorlugu. Tassunga ilaavoq tuluit oqaasiinik aallarlerlaanut ingerlaqqittunullu ilinniartitsineq.

Teknikkikkut suliaqarfinni arlaqartuni tuluit oqaasii attaveqatigiissutitut atornerqarput, soorlu aatsitassanik piiaanermi, ilinniartitaanermi aamma sulinermi. Ilinniakkat ilaanni assigiinngitsuni tuluit oqaasiinik pisinnaasaqarnissaq ilinniagaqalernissamut naammassinissamullu piumasaaqatigineqarpoq. Tamatuma saniatigut suliaqarfeqarpoq sulinermi tuluttut oqaaseqarfiusunik.

1.4 Kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsit

Kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsit maanna immikkut ilinniagassatut atunngilaq, kisianni oqaatsinik atuartitsinermi ilagitinneqartarluni, soorlu Oqaatsinik Pikkorissarfiimmi. Kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsinik atuartitsineq oqaatsinik atuartitsinermut pinngitsoorani ilaavoq, oqaatsit kulturilu imminnut tapertariimmata.

1.5 Oqaatsitigut akuunerulersitsinissaq pillugu siunnersuutip Inatsisartuni suliarineqarnera

2006-imi upernaakkut Siumup Inatsisartuni gruppiata, Naalakkersuisut oqaatsitigut akuunerulersitsinissaq pillugu siunnersuummik saqqummiussinissamut pisussaaffilerneqarnissaanik aalajangiiffisassatut siunnersuut saqqummiuppaa (UPA 2006/46), aallaavimmigut Kalaallit Nunaanni pisariaqartitsisunut tamanut periarfissiisussamik kalaallit, danskit tuluillu oqaasiinik aamma kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilinniartitaanissamut.

Inatsisartuni aalajangiivigisassatut siunnersuut aamma oqaatsitigut akuunerulersitsinissaq pillugu suleqatigiinnik pilersitsisoqarnissaa isumaqatigineqarpoq. Siunnersuut Inatsisartut Kultureqarnermut Ilinniartitaanermullu ataatsimiititaliaannut suliassatut inassutigineqarpoq, tamatumalu kingorna ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuut akuersissutigineqassasoq inassutigaa.

Oqaatsitigut akuunerulersitsinissaq pillugu suleqatigiit innersuussutitik Naalakkersuisunut marsimi 2007-imi saqqummiuppaat. Nalunaarut immikkoortunik pingaarnernik pingasunik imaqarpoq, anguniarneqarluni Kalaallit Nunaanni tamanut atuuttumik oqaatsinut politikkeqarnissaq, ilinniartitaanermi oqaatsitigut ingerlaavartumik ingerlatsinissaq aamma suliffeqarfinni oqaatsinut politikkeqarnissaq. Naalakkersuisut oqaatsit pillugit politikkimut siunnersuummik matuminnga suliaqarnerannut, innersuussutit taakku aamma Inatsisartut Siumup oqaatsitigut akuunerulersitsinissaq pillugu siunnersuutaanik sularinninnerat ilanngunneqarput.

2. Malittarisat atuuttut

Oqaatsit pillugit politikkimik inatsisissatut siunnersuut nutaaliornervoq, tassami pisortat ingerlatsivii, pisortatut oqartussaasut kiisalu namminersorlutik ingerlatsisut aalajangersimasumik angissusillit maanna inatsisitigut piumaffigineqaleramik oqaatsinut polikkimik ilusiliinissaannik. Nunani tamalaani inatsisitigut tunngavigisat nunamilu maani inatsisit il.il. arlaqartut, kalaallit oqaasii aamma inuiaqatigiinni atatitsisutut allanngoriartornerat attupippaat.

2.1 Nunani tamalaani inatsisitigut tunngavigisat

Nunani tamalaani inatsisitigut tunngavissat arlaqartut, Kalaallit Nunaata akuersissutigisimasai, oqaatsit pillugit pisinnaatitaaffinnik aalajangersakkanillu imaqarput. Matuma ataani takuneqarsinnaapput pingaarnert, inatsisissatut siunnersuutip atuuffissaanut naleqqiullugit taaneqartut. Isumaqatigiissutinut nunanilu tamalaani inatsisitigut tunngavigisanut allanut ataatsimoorutaavoq, inuiaqatigiinni peqataalernissaq siunertaralugu, oqaatsinik inuiaqatigiinni atatitsisusunik piginnaalernissamik akuersineq, aamma oqaasereqqaakkat imaluunniit inuttut kulturikkullu ineriartornissaq siunertaralugu oqaatsit, inoqatigiit pineqartup ilaaffigisaasa nalinginnaasumik oqaaserisaasa, piginnaalernissaannik akuersineq.

Nunat Avannarliit oqaatsit pillugit isumaqatigiissutaata 17. juni 1981-imeersup, Nunani Avannarlerni innuttaasut pisinnaatippai, oqaatsiminnik nunami allami atuisinnaatillugit. Nunat Avannarliit oqaatsit pillugit isumaqatigiissutaata allanngornissaa pillugu isumaqatigiissutip 18. juni 2003-meersup, oqaatsit pineqartut amerlivai kalaallit oqaasii, Savalimmiormiut oqaasii aamma Saamit oqaasii ilaalersillugit.

Avannaamioqatigiinni Ministerit Siunnersuisoqatigiiffiata 2006-imi avannaamioqatigiinni oqaatsinut politikki pillugu nalunaarut aalajangiuppaa, Nunat Avannarliit oqaatsit pillugit Isumaqatigiissutaannut ilassutaasoq. Nalunaarummi aalajangersarneqarpoq, inuit Nunani Avannarlerni najugaqavissut tamarmik pisinnaatitaaffeqartut, oqaatsit *atatitsisusut* oqalunnikkut allannikkullu piginnaalernissaannut, inuiaqatigiinni inuunermut peqataasinnaaqullugit. Oqaatsit inuiaqatigiinnik atatitsisut tassaapput oqaatsit inuiaqatigiinni oqaaseqarfiusuni pisortatigut ingerlatsinermi atorneqartut, soorlu ilinniartitaanermi aamma inatsisiliornermi.

Europamiut nunap immikkoortuini oqaatsit imaluunniit ikinnerussuteqartutut oqaatsit pillugit isumaqatigiissutaat (1992-imeersoq) Europarådimit aallaaveqarpoq, siunertaralugulu oqaatsit oqaluttuarisaanermi nunallu immikkoortuini oqaasiusut aamma Europami ikinnerussuteqartutut oqaatsit illersussallugit siuarsassallugillu. Oqaatsit taamaalillutik immikkoortiterneqarsinnaapput oqaatsinut nunap ilaanut aalajangersimasunut tunngasunut aamma oqaatsinut nunami pineqartumi ikinnerussuteqartutut oqaasiusunut. 2001-imi Danmarkip isumaqatigiissut Sønderjyllandimi tyskit oqaasiinut atuuttussanngortippaa. Oqaloqatigiinnikkulli nalunaarutikkut aalajangiunneqarpoq, isumaqatigiissut savalimmormiut kalaallillu oqaasiinut atuuttussanngortitaanngikkaluortoq, oqaatsit taakku marluk tamarmik nunap immikkoortuini pineqartuni pisortatigut oqaasiusut.

Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffii Pillugit Isumaqatigiissutaat (1950-imeersoq) 1992-imi danskit inatsisiliornerannut ilanngunneqarpoq, atuuttuulersinneqarlunilu 1. oktober 2002, Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuuttuulernissaa pillugu Aalajangersagaq aqutigalugu. Isumaqatigiissutip immikkoortua 14 malillugu naalagaaffiup innuttaasut oqaasii pissutigalugit immikkoortissinnaanngilai. Immikkoortitsinissamik inerteqqut, nunap immikkoortuinut isumaqatigiissummut taassumunngalu tapiissutitut aalajangersakkanut ilaasunut taamaallaat atuuppoq.

Ilinniartitaanerup iluani immikkoortitsineq akiorniarlugu UNESCO-mi Isumaqatigiissummi (1960-imeersumi) immikkoortoq 1 malillugu immikkoortitsineq tassaavoq sutigulluunniit avissaartitsineq, ilaanngitsoortitsineq, killilersuineq imaluunniit immikkut iluusaarfiginnineq, ilaatigut oqaatsinik tunngaveqartoq, taamaalillunilu ilinniartitsinermi assigiimmik pineqarnissamik atoritsinnginnermik imaluunniit akerlilersuinnermik siunertaqartoq imaluunniit kinguneqartoq. Aammattaaq piumasagaatit immikkoortoq 5-imi erseqqinnerusumik aalajangiunneqartut malillugit akuersarneqarpoq “naalagaaffimmi ikinnerussuteqartunut ilaasortat namminneq ilinniartitsinermik ingerlatsisinnaaneq pisinnaatitaaffigigaat, tassunga ilanngullugit nammineq atuarfinnik attassineq, aamma naalagaaffiit ataasiakkaat ilinniartitsinermut politikkiat apeqqutaatillugu, namminneq oqaasiminnik atuisinnaanerat imaluunniit ilinniartinneqarsinnaanerat”.

Naalagaaffiit Peqatigiit aningaasarsiornikkut, inooqatigiinnikkut aamma kulturikkut pisinnaatitaaffiit pillugit Isumaqatigiissutaata Kalaallit Nunaanit 14. januar 1976-imi atuutsinneqalersup (Nalunaarutit A, qupp. 1, 1966) immikkoortorta 1-imi aalajangersarpaa: Inuiaat tamarmik nammineq aalajangiisinnaanermut pisinnaatitaaffeqarput. Tamatuma kinguneranik immikkoortoq taanna malillugu kiffaanngissuseqarlutik ilaatigut namminneq kulturikkut ineriartornertik ingerlassinnaavaat. Naalagaaffiit pisussaataapput inuit ataasiakkaat immikkoortorta 15 malillugu kulturikkut inuunermi peqataasinnaanermut pisinnaatitaaffiat akuersaassallugu.

Naalagaaffinni namminersortuni inuiaat nunami inoqqaajusut naggueqatigiisullu pillugit ILO-p Isumaqatigiissutaa nr. 169 (Nalunaarutit A, qupp. 395, 1989) ersersitsivoq, nunat inoqqaavisa pissutsinut namminerminnut tunngasunut sunniuteqarnissamik kissaataasa nunani tamalaani akuersarneqarnerannik. Isumaqatigiissummut siulequtsiussami ilaatigut akuersarneqarpoq inuiaat tamakku, naalagaaffiit najugaqarfigisamik sinaakkusiussaasa iluanni, kinaassutsimik, oqaatsimik upperisamillu attatiinnarnissaannik inerisarnissaannillu kissaateqarnerat. Nunat inoqqaavini naggueqatigiinnilu meeqqat, pissutsit ajornanngiffiini, namminneq nunami inoqqaajusutut oqaatsimik imaluunniit oqaatsit inoqatigiinnit ilaaffigisaminnit atorneqarnerusut atuarnissaat allannissaallu ilinniassavaat. Aammattaaq inuiaat tamakku naalagaaffimmi oqaatsinik nunamiluunniit pisortatigoortumik oqaatsit arlaannik piginnaasaqarlualernissaminnut periarfissinneqarnissaat qularnaarneqassaaq, tak. immikkoortorta 28.

UNESCOp Tamanut Atuuttumik Kulturikkut Assigiinngisitaarneq pillugu Nalunaarutaa (2001-imeersaq) ilaatigut aalajangersaavoq "Kulturikkut pisinnaatitaaffiit inuit pisinnaatitaaffiit inuit ilaavissuupput, taakku tamanut atuuttuupput, avissaartinneqarsinnaanatik imminnullu ataqatigiissuullutik", tak. immikkoortortaq 5. Immikkoortoq taanna malillugu pilersitsisinnaanikkut assigiinngisitaarnermut piumasaavoq, pisinnaatitaaffiit Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Silarsuarmiunut Nalunaarutaani (1948-meersumi) immikkoortoq 27-mi aamma Nunat Tamalaat akornanni aningaasarsiornikkut, inooqatigiinnikkut aamma kulturikkut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissummi (1966-imeersumi) immikkoortuni 13-imi 15-imilu nassuiarneqartut piviusunnngortinneqarnissaat. Tamakku tunngavigalugit immikkoortoq 5 ilaatigut inerniliiavoq "Taamaattumik inuit tamarmik pisinnaatitaapput, oqaatsit namminneq toqqakkatik annermillu ilitsoqqussaralugu oqaatsitik atorlugit, namminneq isummaminnik ersersitsisinnaanermut aamma suliaminnik pilersitsillutillu siammarterinissamat."

2.2 Oqaatsit pillugit inatsisiliornerit

Nunatsinni oqaatsit pillugit inatsiseqareerpoq.

Oqaasiliortut pillugit inatsisit makkuupput:

- Oqaasiliortut pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 12, 26. oktober 1989-imeersaq
- Oqaasiliortut pillugit Inatsisartut inatsisaata allannngortinneqarneranik Inatsisartut inatsisaat nr. 19, 30. oktober 1998-imeersaq.
- Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 23, 15. maj 1990-imeersaq Oqaasiliortut pillugit.
- Kultureqarnermut Ilinniartitaanermullu Pisortaqarfiup kaajallaasitaa nr. 7/85 Oqaasiliortut suliaasaat pillugit.

Oqaatsinik Pikkorissarfik pillugu inatsit:

- Oqaatsinik Pikkorissarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 6. november 1997-imeersaq.

2.3 Inatsisit immikkut ittut aamma naalagaaffimmi inatsisitigut tunngavissat

Tamakkua saniatigut Inatsisartut inatsisaannik peqqussutinillu arlalinnik allanik peqarpoq, oqaatsit pillugit aalajangersakkanik imaqartunik. Tamarmik inatsisit immikkut ittutut iluseqarput, assersuutigalugu ilinniartitaanermut tunngasuni, nioqqutissanik nalunaarsuutini, atuisunut tunngasuni aamma pisortatigut ingerlatsinermi. Matuma ataani malittarisassat tamakku tamakkerlugit allaaserineqanngillat, assersuutitulli saqqummiunneqarlutik.

Nioqqutissanik nalunaarsuutit

Atuisartunut pisisartunullu siunnersuisartoqatigiit, tuniniaasarneq, nalunaaqutsersuisarneq, akit aamma atuisartunut pisisartunullu maalaaruteqartarfittut ataatsimiititaliat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 13. november 1986-imeersaq ilaatigut imaqarpoq piumasaqaatinik nioqqutissat

pillugit ilitsersuutit nalunaarneqassasut oqaatsit ilitsersuutip saaffigisaata paasisinnaasai atorlugit, tak. § 11, imm. 2.

Suliassat sularineqartarnerat

Innuttaasut tamarmik pisinnaatitaapput pisortat sullissiviinit kalaallisut danskisulluunniit sullinneqarnissaminnut, taamatullu nalunaarneq pisortanik unioqqutinneqartussaannngitsumik pituttuivoq, Pisortat ingerlatsineranni suliassat sularineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 21-p 30. oktober 1998-imeersoq - Pisortat ingerlatsineranni suliassat sularineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 8, 13. juni 1994-imeersukkut allanngortinneqartoq - naapertorlugu.

Inatsisartuni oqaatsit

Inatsisartut suleriaasianni §§ 53 aamma 54 Inatsisartut ataatsimiinnerisa qanoq malittarineqarsinnaanerinit najoqqutassiipput. Inatsisartut ataatsimiinneri kalaallisut ingerlanneqartarput, danskisulli malittarineqarsinnaassallutik. Inatsisartunut ilaasortaqaq ataaseq danskisuinnaq oqaaseqartuuppat, aammattaq ataatsimiinneq kalaallisut malittarineqarsinnaasussaavoq. Tamatuma saniatigut Inatsisartut ataatsimiissutaat saqqummersinneqartassapput kalaallisut danskisullu, Inatsisartut Siulittaasoqarfiata nakkutigisaanik sularineqarlutik.

2.4 Siunnersuutip matuma inatsisiliornermut atuuttumut kingunissai

Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuutip matuma oqaatsit pillugit malittarisassat maanna atuuttut ataatsimut katersorniarsarinngilai, akerlianilli malittarisassat taakku akornanni ataqatigiissunngortitsiniarluni. Ilutigisaanik Naalakkersuisut siunertamut naapertuuttuunerusoraat malittarisassat, soorlu meeqqat atuarfiannut tunngasut, peqqussummi allassimanissaat - aamma oqaatsinut tunngasut - oqaatsit pillugit aalajangersakkat tamaasa inatsisitigut maligassamut inissinneqarnerinit taarsiullugu, tassami oqaatsit suliassaqaqarfinnut arlalissuarnut attuumassuteqarmata.

Tamatuma kingunerisaanik inatsisissatut siunnersuutip matuma malittarisassat atuutereersut siuliini taaneqartut arlaannaalluunniit taarsinngilaa.

3. Siunnersuutip imarisai

Oqaatsinut politikki pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut manna kapitalinut tallimanut immikkoortitigaavoq:

Kapitali 1-ip imarai Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuutip siunertaa aamma oqaatsitigut akuunerulernissaq pillugu politikkip nassuiarnera.

Kapitali 2-p imarai oqaatsitigut politikkimut aalajangersakkat.

Kapitali 3-p imarai oqaasertusarneq pillugu aalajangersakkat.

Kapitali 4-p imarai nakkutilliineq, kinguneqartitsinerit naammagittaalliuutillu pillugit aalajangersakkat.

Kapitali 5-ip imarai atuutilersitsinermut ikaarsaariarnermilu aalajangersakkat.

Ataatsimut isigalugu oqaatsinut politikki pillugu siunnersuut manna ineriartornermi nutaaliorderuvoq, matumalu ataani siunnersuutip tamatuma immikkoortui pingaernerit nassuiaatigineqassapput. Sammineqartut ataasiakkaat itisiliisumik nassuiaataat, aalajangersakkat ataasiakkaat nassuiaataanni takuneqarsinnaapput.

Siunnersuummi pingaartoq tassaavoq, siunnersuut tassaannngimmat oqaatsinut politikkimik inaarutaasumik aalajangiinerup ersiutaa, akerlianilli tassaammat siunnersuutip matuma suliaasaqarfiillu allat attuumassuteqartut iluanni ineriartortitseqqinnissamut tunaartarisassaq. Taamaammat siunnersuutip siunertaani kalaallit oqaasiisa oqaatsit inuiaqatigiinni atatitsisut, ilitsoqqussaralugu oqaatsit oqaatsillu arlaattut nakussassarnissaat ineriartortinnissaallu tikkuarneqarput, kissaatigineqarlunilu marlunnik oqaaseqarneq arlalinnillu oqaaseqarneq inuiaqatigiinni nukittorsaataalissasut.

Inatsisissatut siunnersuummi piumasarineqarpoq, suliffeqarfiit namminersortut ikinnerpaamik qulinik, ulloq naallugu atorfinnut qulinut naapertuuttunik sulisullit aamma suliffeqarfiit pisortanit ingerlanneqartut pisortallu sullissivii oqaatsinut politikkimik ilusiliissasut. Inatsisissatut siunnersuummi ersersinneqarput oqaatsinut politikkimut sinaakktissaasut, Naalakkersuisulli siunertarinngilluinnarpaat suliffeqarfiit pisortallu sullissivii oqaatsinut politikkip imarisassaanut kiisalu annertussusissaanut naleqqiullugu pisussaaffilerneqarnissaat.

Inatsisissatut siunnersuut aammattaaq, inuit Kalaallit Nunaanni najugaqavissut inuiaqatigiinni inuunermut peqataasinnaanissaat siunertaralugu, kalaallit danskillu oqaasiinik piginnaalernissamut pisinnaatitaaffeqarnerat pillugu aalajangersakkamik imaqarpoq.

4. Pisortanut allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kingunerisassat

Oqaatsit pillugit politikkeqarnissamik piunasaqaat pisortanit suliffeqarfinnillu tamanit naammassineqassaaq, aningaasatigut killiliussaareersut iluanni.

Nalilerneqarpoq pisortat sullissivii suliffeqarfiillu oqaatsinut politikkiliornerat siulleq piffissamik atuffiunerpaassasoq. Piffissamik atuneq immikkut annertussusilerneqarsinnaanngilaq ilaatigut pissutsit nikerartut makku pissutigalugit:

- Pisortat sullissiviata imaluunniit suliffeqarfiup oqaatsinik piginnaasassanik nalunngisaraisai pioreersut piginnaasassatullu siunniussai.

- Pisortat sullissiviata imaluunniit suliffeqarfiup nammineq oqaatsit pillugit politikkip annertussusissaanik aamma imarisassaanik kissaatigisai.

- Pisortat sullissiviata imaluunniit suliffeqarfiup angissusia sulisoqarneralu, tassunga ilanngullugu periarfissami sumi oqaatsit pillugit politikkimik ilusiliineq suliarineqassanersoq, soorlu suleqatigiinneq pillugu ataatsimiitaliami, isumannaallisaaneq pillugu ataatsimiitaliami, aqutsisuni, siunnersortimit avataaneersumit assigisaanilluunniit.

Nalilerneqarportaaq oqaatsit pillugit politikkimik atuutereersumik nutarterineq piffissamik nukissanillu atuinanginnerussasoq, tassungalu tunngatillugu oqaatigineqarpoq, inatsisissatut siunnersuut aalajangersumik piffissalersuilluni naleqqussaanssamik piumasaqanngimmat. Tamanna pisortat sullissiviinut suliffeqarfinnullu isumagisassanngortinneqarpoq.

Kalaallisut danskisullu oqaasertusarsinnaatitaaneq pillugu aalajangersakkami § 5, imm. 1-imiittumi allassimanngilaq pisinnaatitaaneq taanna qanoq piviusunngortinneqassanersoq.

Oqaasertusarsinnaatitaanerup inatsimmi aalajangersarneqarnissaa naapertuussorineqarsimavoq, Naalakkersuisulli suliffeqarnermi kattuffiit susasaqartullu attuumassutillit allat isumasioqatigalugit pisinnaatitaanerup taassuma piviusunngortinneqarnissaa pillugu malittarisassiornissamut aalajangersaasussanngortinneqarlutik. Taamaattumik oqaasertusarnissamut inatsisitigut pisinnaatitaaffik taanna namminermini pisortanut allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kinguneqassanngilaq.

5. Namminersorluni inuussutissarsiornermut allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kingunerisassat

Pisortanut allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kingunerisassat pillugit oqaaseqaatit innersuussutigineqarput. Namminersorluni inuussutissarsiornermut naleqqiullugu pingaartuuvoq malugissallugu, suliffeqarfiit siunnersuutip § 4-ni pineqartut suliffiup angissusia naapertorlugu erseqqissumik nassuiarneqarmata, siunertamut naapertuutinningsunik allaffissornikkut nammagassiisoqaqqunagu. Taamaammatt oqaatsit pillugit politikkeqarnissamik piumasaq taamaallaat namminersorlutik suliffinnut ikinnerpaamik 10-nik, ulloq naallugu atorfinnut qulinut naapertuuttunik atorfeqartitsisunut atuutissaaq.

Pisortat namminersorlutillu suliffiisa ilaat namminneq oqaatsit pillugit politikkeqarput. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq Nukissiorfiit. Nukissiorfiit oqaatsinik ilinniartitsisumik atorfeqartitsippot sulisunik kalaallisut danskisullu oqaatsinik ilinniarnissamut pisariaqartitsisunik ilinniartitsisartumik. Taama iliorneq nutaaliornervoq, aningaasatigullu tamatuma kingunissarisai tassaapput aningaasarsiat, oqaatsinillu ilinniartitsinermi atortussanut aningaasartuutaajunnartut.

6. Avatangiisinut pinngortitamullu kingunerisassat

Inatsisissatut siunnersuut avatangiisinut pinngortitamullu tunngasunik kingunerisassaqaqanngilaq.

7. Innuttaasunut allaffissornikkut kingunerisassat

Inatsisissatut siunnersuut innuttaasunut allaffissornikkut kinguneqassanngilaq.

8. Oqartussaaffinnut kattuffinnullu tusarniaanerit

Inatsisissatut siunnersuut manna tusarniaassutigineqarpoq piffissami 22. januar 2009-miit 20. februar 2009-mut tusarniaaffigineqartunut makkununga:

Naalakkersuisut siulittaasuata naalakkersuisoqarfia	Aningaasaqarnermut Nunanullu Allanut
---	--------------------------------------

	Naalakkersuisoqarfik
Inuussutissarsiornermut Sulisoqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik
Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalakkersuisoqarfik	Attaveqatigiinnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik
	Ilimmarfik
Namminersornerullutik Oqartussani Aqutsisoqarfiit tamarmik	Naalagaaffiup Sinniisoqarfia
Aatsitassanut Pisortaqaarfik	Nunanut Allanut Pisortaqaarfik
Inerisaavik	Ilinniarfissuaq
Qeqqani Ilinniarnertuunngorniarfik	Avannaani Ilinniarnertuunngorniarfik
Kujataani Ilinniarnertuunngorniarfik	HTX – teknikimut ilinniarnertuunngorniarfik
Nunatta Danmarkimi Sinniisoqarfia	INULI
Peqqissaanermik Ilinniarfik	Piareersarfiit tamarmik
NI – Niuernermi Ilinniarfik –Nuuk	NI – Niuernermik Ilinniarfik – Qaqortoq
Perorsaanermik Ilinniarfik	KIK
Avalak	KNAPK
HHX – niuernermit ilinniarnertuunngorniarfik	Ilinniagartuut Kalaallit Nunaanni Kattuffiat
Atorfillit Kattuffiat	KANUKOKA
KANUNUPE	ILIK
Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut kattuffiat	SIK
NUSUKA	Saviminilerinermik Ilinniarfik
IMAK	SILA
TII – Tasiilaq	Biskopip Allaffia
Provsteqarfiit tamarmik	Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu
Nunatta Atuagaateqarfia	Oqaasileriffik
Oqaatsinik Pikkorissarfik	Kultur pillugu siunnersuisoqatigiit
Kalaallit Nunaanni Politimestereqarfik	Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiat
Air Greenland	Royal Arctic Line
TELE Greenland	KNR
GLDK	ICC/ICYC
Kalaallit Atuakkiortut (KA)	Oqaasiliortut
Ilisimatusarfik	ATI-Maniitsoq
Namminersorneq pillugu Allaffeqarfik	Atuagagdliutit/Grønlandsposten
Sermitsiaq	Kalaallisut Oqaatsivut
Royal Greenland	Nukissiorfiit
NunaMinerals	
KNI A/S	Grønlands Turist og Erhvervsråd
A/S Inissiaatileqatigiiffik INI	NunaOil A/S
Greenland Resources	Sermit A/S
GrønlandsBanken	Great Greenland
Arctic Umiaq Line A/S	

Tusarniaaffigineqartut makku pingaarutilinnik inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqarput qulequttatut imatut tullerriiarlugit nalunaarsorneqartunik:

Tusarniaanermi akissutit:

Tusarniaaffigineqartunit qulaani allattorsimasunit aqqi silittumik allassimasunit tusarniaanermi akissutit tiguneqarput.

Oqaatsinut politikki pillugu inatsisissatut siunnersuut naliginnaasumik tigulluarneqarpoq, tassani oqaatsinut piginnaassuseqarnerup patajaallisagaanera ilassilluarneqarluni. Tusarniaaffigineqartut arlallit apeqquserpaat, suliffeqarfiit aningaasatigut sinaakkutigisat pioreersut iluanni oqaatsinik aamma kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanermik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilinniartitaanissamut aningaasaliisinaanissaminnut pisinnaanersut.

Tusarniaanermi akissutit sapinngisamik annertunerpaamik siunnersuummut ilanngunneqarput. Tulliuttumi oqaaseqaatit pingaarnertit ersersinneqarput. Naalakkersuisut oqaaseqaataat uingasumik allataapput.

Naliginnaasumik oqaaseqaatit:

Rigsombudeqarfiup malugeqquaa oqaatsinut politikki pillugu inatsisissatut siunnersuut Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuutip Folketingimi akuerineqarnissaanik tunngaveqarmat inatsisissatut siunnersuummik inatsisartut inatsisaattut akuersineq Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsisip Folketingimi akuerineqarnerata kingorna pisinnaasoq. *Tamatumunnga oqaatigineqassaaq Namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuut maanna akuerineqareemat.*

Aatsitassanut Pisortaqarfik isumaqarpoq inatsisissatut siunnersuut aalajangersimannitsorujussuusoq. Anguniakkiortoqarsimavoq pisinnaatitaaffiliortoqarsimalluniluunniit taakku sulinikkut qanoq naammassineqarsinnaanerat erseqqinnerusumik oqaatiginagu. *Tamatumunnga oqaatigineqassaaq inatsit tunngaviusumik inatsisaamat piviusunngortinneqarnera tamanna pillugu allaffissornikkut najoqqutassat, kiisalu tamatumunnga qaqugukkulluunniit aningaasassat sulisussallu tunuliaqutaralugit pissamat.*

Oqaasileriffik isumaqarpoq inatsisissatut siunnersuutip qulequtaa imarisaanut naleqqutinngitsoq. Oqaasileriffimmit oqaatigineqarpoq inatsisissatut siunnersuutip imai oqaatsitigut akuunerulersitsinermut tunngasut kalaallisullu oqaatsit ilitsoqqussaralugu oqaatsit atorneqarnerat pillugu aalajangersakkanik imaqarani. *Naalakkersuisut aalajangiuppaat qulequtaq "oqaatsinut politikki" atorneqassasoq taaguut pingaarnerusuummat. Oqaatsitigut akuunerulersitsineq inatsisissatut siunnersuummut ilaavoq aammali oqaatsinut politikkimut tunngasunut allanut tunngalluni.*

GrønlandsBANKEN isumaqarpoq, inatsisissatut siunnersuutip siunertaa iluaqutaalluartumik ilaneqarsinnaasoq imaalillugu, inatsisissatut siunnersuutip pisinnaatitaaffinnik annerusunik pingaartumik inuusuttunut kalaallit allamiullu oqaasiinik annerusumik ilinniartitsisoqarnissamik piumasaaqateqalersillugu. *Siunnersuummi siunertaq pillugu aalajangersakkap allanngortinneqarnissaa Naalakkersuisut naapertuuttuusorinngilaat.*

Royal Greenland-ip ilisimatitsissutigaa suliffeqarfissuup sulisuisa angusaqarluarusunnerisa kiisalu periarfissat sulinissamut suliffeqarfimmut nunarsuarmut tamarmut siaruarsimasumut tunuliaqarluni, Royal Greenland A/S oqaatsinut politikki oqaatsinut marluinnarnut killilersinnaanngikkaa. *Naalakkersuisut ilisimatitsissutigissavaat inatsisissatut siunnersuutip inuit nunaqavissut pisinnaatitaassasut kalaallisut danskisullu ilikkarnissamut, oqalunnikkut allannikkullu, tassuunakkut inuiaqatigiinni inuunermut peqataasinnaaqqullugit, ilitsoqqussaralugu oqaatsiminnik atuisinnaallutillu ineriartortitsisinnaaqqullugit kiisalu oqaatsinik nunarsuarmi atugaasunik ilikkarsinnaaqqullugit. Tamanna suliffeqarfiup oqaatsinut politikimini oqaatsinik allanik*

attuumassuteqarsinnaasunik ilanngussinissaanut akornutaanngilaq, suliffeqarfik oqaatsinik allanik atuiffiuppat imaluunniit suliffeqarfik allanik pissuteqarluni oqaatsit allat siuarsarusupagit.

Kalaallit Atuakkiortut kissaatigaat nittarsaanermut soorlu pilerisaarinnermut annoncenullu tunngasut ilanngunneqassasut. Oqaasileriffik aamma isumaqarpoq allagartaliisarneq pilerisaarisarnerlu pillugit aalajangersagaqartariaqartut. *Naalakkersuisut ilisimatitsissutigissavaat Atuisartunut pisisartunullu siunnersuisartoqatigiit, tuniniaasarneq, nalunaaqutsersuisarneq, akit aamma atuisartunut pisisartunullu maalaaruteqartarfittut ataatsimiititaliat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 13. november 1986-imeersoq immikkut inatsisitut nioqutissaq pillugu ilitsersuinerup oqaatsit ilitsersorneqartup paasisinnaasai atorlugit allanneqarnissaanik piumasaqaateqarfiusoq assersuutigineqarmat.*

Oqaatsinut politikkeqarnissamik piumasaqaatip suliffeqarfinnut aningaasaatigineqareersut atorlugit naammassineqarnissaa Kalaallit Atuakkiortut eqqarsarnartoqartippaat. Suliffeqarfiit ilaanni aningaasassaaleqinerup oqaatsinut politikkeqarnissaq pillugu suliniutit inatsimmi siunertaasut naammassineqarnissaannut akornutaasinnaanera Kalaallit Atuakkiortut aamma Kommune Kujalliap ilimagisinnaavaat. KNR isumaqarpoq sulisut oqaatsinik atuartinneqartarnerannut aningaasalersuinnermut tunngasut Inatsisartunit eqqartorneqartariaqartut. Air Greenland isumaqarpoq atuartitsinissamut aningaasartuutit pisussaaffiillu ingerlatseqatigiiffiinnarnit akilerneqartariaqanngitsut. Inatsisissatut siunnersuutip kingunerisassaanic naatsorsuineq Ilisimatusarfimmit Kommune Kujallermillu amigaatigineqarpoq. Siunnersuisoqatigiinnut Aalajangiisartunullu Aqutsisoqarfiup uparuarpaq suliffeqarfinnut namminersortunut atuartitsinarnissamik piumasaqaat atuisartunut akit qaffannerinik kinguneqarsinnaasoq, tassami sulisunik atuartitsinermut aningaasartuutit namminersorlutik inuussutissarsiuteqartunut aningaasartuuteqarnerunermik kinguneqassammata. Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalakkersuisoqarfik isumaqarpoq peqqinnissaqarfiup sulisut Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugallit tamatuminnga pisariaqartitsisut tamaasa kalaallisut danskisullu oqalussinnaalernissamut allassinnaalernissamullu periarfissinneqarnissaat neqeroorutigisinnaanngikkaa. GLDK isumaqarpoq oqaatsitigut akuunerulersitsineq naalagaaffiup suliassarigaa, matumaniluunniit namminersornikkut suliassaasoq. Taamaattumik GLDK isumaqarpoq atuartitsinerup suliffeqarfinnut tunniunneqartariaqanngitsoq. *Naalakkersuisut inatsisissatut siunnersuummi allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kingunerisassat allaaserineqarnerat oqaaseqaatinut taakkununnga innersuussutigissavaat.*

Oqaasileriffik isumaqarpoq inatsisissatut siunnersuut oqaatsit pitsaassusissaat, kiisalu allattariarsornermi oqaatsit aalajangersimasumik atugassat pillugit aalajangersagartaqartariaqartoq. *Naalakkersuisut naliliipput oqaatsit pitsaassusissaat allattariarsornermilu oqaatsit aalajangersimasumik atugassat pillugit immikkut aalajangersagaqartoqartariaqanngitsoq, taakku § 3-mut ilaatinneqareermata, tassani allassimalluni kalaallit oqaasii pisortatigoortumik oqaasiusut. Tamatuma saniatigut imm. ”1.1 Kalaallit oqaasii suuppat”-mi oqaaseqaatini nalinginnaasuni sumiorpaluutit assigiinnginneri, kalaallisulli oqaatsit atorlugit allatat atugassaanerat nassuiarneqarput.*

Ass. kapitalimi atuartitsineq pillugu siunertaasunik taaguinerpiaq pinnagu inatsisissatut siunnersuummi aalajangersimasumik sulissuteqarfissat GLDK-mit amigaatigineqarput. GrønlandsBANKEN naqissusiivoq tunngaviumik ilinniartitaanerit nukittorsarneqarnissaat pisariaqartoq, tassuunakkut Nunatsinni nunaqavissut kalaallisut allamiullu oqaasii atorlugit ilinniaqqinnermut periarfissat nukittorsarumallugit. Tamatumunnga peqatigitillugu GLDK-p,

NunaOil A/S-ip aamma Air Greenlandip naapertuuttumik atuartitsinissap atuartitsissutillu atorsaasut pisariaqartinneqarnerat uparuarpaat. *Naalackersuisut ilisimatitsissutigissavaat inatsisissatut siunnersuummi matumani siunertaammat oqaatsinut politikkimut sinaakkusiinissaq. Qanoq pilersaarnermik nalunaarut kisimi pineqanngilaq, tassami inatsit oqaasertusarsinnaatitaanermik, kiisalu suliffeqarfinnut, oqartussaasunut sullissiveqarfinnullu pisussaatitsinernik imaqarmat. Tamatuma saniatigut Naalackersuisut ilisimatitsissutigissavaat atuartitsissutinik naapertuuttumillu atuartitsinerup pisariaqartinneqarneri naliliiffigeqqinneqartuarmata.*

GLDK-p inatsisissatut siunnersuummi siunertaasup ilinniartitsissutitut atuartitsissutitullu neqeroorutinik nukittorsaanerunissaa kissaatigaa. *Naalackersuisut tamatumunnga oqaatigissavaat inatsisissatut siunnersuummi oqaasertusarsinnaatitaanermik aalajangersaanermi ilinniartitaanikkut atuartitaanikkullu neqeroorutit nukittorsarneqarnissaat siunniunneqarmat, tamatumani qaqugukkulluunniit aningaasassat sulisussallu apequtaassasut.*

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfiup kaammattuutigaa innuttaasut ilinniagaqannginneq/ilinniagakinneq, timikkut tarnikkullu innarluuteqarneq, kiisalu pisinnaasakillisisimaneq pissutigalugit attaveqaqatigiinniarnermik ajornartorsiuteqartut inatsisissatut siunnersuummi isumagineqassasut. *Inatsisissatut siunnersuutip ilusilerneqarneratut kinaluunniit Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugalik kalaallisut danskisullu, kiisalu nunani tamalaani oqaatsinik pisinnaasaqalernissamut pisinnaatitaavoq. Taamaalilluni inuiaqatigiinni inuit assigiinngitsut ataasiakkaat immikkoortinneqanngillat, kikkulluunniit assigiimmik pisinnaatitaaffeqarniassammata. Inatsisissatut siunnersuutip piviusunngortinneqarnerani pineqartut immikkut pisariaqartitsisut immikkut isumagineqarsinnaassapput.*

Ilisimatusarfik aperaaq oqaatsinut politikkimik malinninnginneq qanoq kinguneqartinneqarsinnaanersoq. *Tusarniaanermut akissutigineqartut inatsisilerinikkullu oqaaseqaatit tunuliaqutaralugit akiliisitsisarnikkut kinguneqartitsisarnissaq pillugu aalajangersakkamik ilanngussisoqarpoq.*

Inatsisartut Ombudsmandiata oqaatiginikuuaa ombudsmandip nammineersinnaaneranut ilanngunneqarsinnaanngitsoq ombudsmandip atorfia Naalackersuisunit nakkutilliisussaataaffigineqarpat. Tamatuma kinguneranik Inatsisartut Ombudsmandiat siunnersuummi matumani nakkutilliisussaataanermi ilanngunneqanngilaq. Inatsisartut Inatsisilioriaatsinik Sullissiviatali siunnersuutigaa nakkutilliisussaataanermi ilanngunneqanngitsut ilaneqassasut Inatsisartut suliffeqarfiinut tamanut atuuttussanngorlugu. Aalajangersagaq maanna allanngorneqarpoq Inatsisartut suliffeqarfiinut tamanut atuuttussanngorlugu.

§ 1-imut

Ilisimatusarfik isumaqarpoq § 1-imi kalaallit oqaasiisa qularnaarneqarnissaannik siunertaq taakkartorneqartoq. *Naalackersuisut ilisimatitsissutigissavaat § 1 Tassaammat siunertamik aalajangersaaneq, nunatsinni oqaatsinut politikkimut killiliussanik qularnaarinissamik, tassunga ilanngullugu oqaatsitigut akuunerulersitsinissamik aalajangersaavisoq. Tamanna ilaatigut kalaallit oqaasiisaa tamakkiisumik inuiaqatigiinnilu atugaasutut oqaasiunissaannik qularnaarinikkut pissaaq.*

GrønlandsBANKEN-ip siunnersuutigaa nr. 5 nutaaq, qulakkeerisussaq nunaqavissut ilisimasanik piginnaasaqalersinnaanerat ilinniarsinnaanerallu tunngaviusumik ilinniartitaanermi amigartumik oqaatsitigut ilinniartitsinermik killilerneqassanngitsoq. *Naalakkersuisut isumaqarput inatsisissatut siunnersuut naammattoq.*

§ 1, nr. 2-mut

Oqaasileriffimmit uparuarneqarpoq inuiaqatigiit marluinnik oqaaseqarnerarneqarnissaat eqqortuunngitsoq, namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuummi allassimammat 10 %-it danskisuin-naq oqaaseqartuusut. Tamatuma saniatigut Oqaasileriffimmit apeqqutigineqarpoq ”allamiut oqaasii”-sa nassuiarneqarnissaat ilannguttariaqarnerisooq. *Naalakkersuisut isumaqarput ”inuiaqatigiit marluinnik oqaaseqarfiusut” suli atorneqarsinnaasooq, innuttaasut 10 %-ii danskisuinnaq oqaaseqaraluarpataluunniit. Akerlianik aamma ilaat kalaallisuinnaq oqaaseqartuupput. Naalakkersuisut malugeqqussavaat pisortani sulinikkut oqaatsit marluut taakku atorneqartarmata, tassa danskisut kalaallisullu. Naalakkersuisut isumaqarput allamiut oqaasii nassuiarneqartariaqartut, tassami ilitsoqqussaralugu oqaatsit allamiullu oqaasii immikkoortilluinnarneqarmata.*

§ 2, imm. 2, nr. 1-imut

Qaqortumi Niuernermik Ilinniarfik isumaqarpoq “kalaallisut ilinniartariaqartut” § 5-imut atatillugu ikippasittut. § 5-imi allassimavoq “Kalaallit Nunaanni najugaqavissut pisinnaatitaasut kalaallisut danskisullu ilikkarnissamut, oqalunnikkut allannikkullu, tassuunakkut inuiaqatigiinni inuunermt peqataasinnaaqqullugit, ilitsoqqussaralugu oqaatsiminnik atuisinnaallutillu ineriartortitsisinnaaqqullugit kiisalu oqaatsinik nunarsuarmi atugaasunik ilikkarsinnaaqqullugit”. *Naalakkersuisut isumaqarput kiffartuunniakkat ikittuinnaanngitsut isumaqarlutillu aalajangersakkat taakku marluk akornanni naapertuutinngitsoqanngitsoq.*

§ 3-mut

Ilisimatusarfiup apeqqutigaa oqaatsimi ”naammaginartumik” suna pineqarnerisooq kiisalu oqaatsimi ”inuiaqatigiit” suna siunertarineqarnerisooq. *Naammaginartumik oqarnermi innuttaasut oqaatsinik arlalinnik pisinnaasaqarnissamut periarfissinneqarnissaat pineqarpoq, taamaallitutik inuiaqatigiinnut peqataaniassammata. Taamaattumik innuttaasut oqaatsinik atorneqartunik atuinissamut pinngitsaalineqarnissaat aalajangersakkami tassani siunertaanngilaq, taamaallaalli inuiaqatigiinnut peqataanissamut periarfissinniarnearlutik. Inuiaqatigiinnik oqarnermi pineqarpoq inuiaqatigiit ammasut assigiinngitsunik inuttallit assigiinngitsunillu oqaaseqarfiusut.*

Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik isumaqarpoq oqaaseq ”pisortatigut ingerlatsinermi” pinnagu oqaaseq ”pisortat ingerlatsineranni” atorneqartariaqartoq, tassami Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik isumaqarpoq taaguineq paatsoorneqarsinnaasooq. *Naalakkersuisut ilisimatitsissutigissavaat oqaaseq ”pisortatigut ingerlatsinermi” atorneqarmat isumaa imartuujummat. ”Pisortat ingerlatsineranni” pisortat ingerlatsinerannuinaq atuuppoq, ass. Namminersorlutik Oqartussani, kommunini il.il. Oqaatsimilli ”pisortatigut ingerlatsinermi” atuinikkut suliffeqarfiit namminersortut aamma ilaatinneqassapput.*

Oqaasileriffik isumaqarpoq kalaallisut oqaatsit pillugit § 3-mi aalajangersagaqartariaqartoq, kiisalu oqaaseqaatini oqaasilerineq, allattariarsornermi, atuarnermi oqalunnermilu oqaatsinik atuineq pillugu aalajangersakkani allassimasoqartariaqartoq. Tamatumunnga peqatigitillugu § 3, imm. 3-p aamma 4-p ataatsimoortinneqarsinnaannginnerat Oqaasileriffiup apeqquserpaa, taamaalilluni danskisut oqaatsit aalajangersakkatut immikkut allassimassanngimmata. Oqaasileriffik isumaqarpoq allannguinerit piviusunngortinneqanngitsooratarsinnaasut. *Naalakkersuisut isumaqarput oqaatsinut politikki pillugu inatsisissatut siunnersuummi taamaallaat kalaallisut oqaatsit Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik atugaanerit pillugu aalajangersaasoqassasoq. Naalakkersuisut naliliipput § 3, imm. 3 atatiinnarneqassasoq imm. 4-mullu ilanngunneqarani, inuiaqatigiinni pissutsit atuuttut naapertorlugit danskisut oqaatsit inuiaqatigiinni atugaasorujussuummata.*

IMAK isumaqarpoq aalajangersakkami tassani allassimasariaqartoq nunani avannarlerni naalagaaffimmut innuttaasut oqaatsiminnik atuisinnaatitaasut. Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Kattuffiata ass. nunani avannarlerni naalagaaffimmut innuttaasut nunani avannarlerni nunami allami oqaatsiminnik atuisinnaatitaanerit pillugu isumaqatigiissutit innersuussutigineqarsinnaanersut erseqqissaquaa. *Naalakkersuisut erseqqissaatigissavaat nunani avannarlerni naalagaaffimmut innuttaasut nunani avannarlerni nunami allami oqaatsiminnik atuisinnaatitaanerit nunani avannarlerni oqaatsit pillugit isumaqatigiissummi malittarisassaqartinneqareermata. Nunani avannarlerni oqaatsit pillugit isumaqatigiissutit allannngortinneqarnera pillugu isumaqatigiissummi 18. juni 2003-meersumi oqaatsit pillugit isumaqatigiissut kalaallisut, savalimmiormiutut samisullu oqaatsinik ilaneqarpoq.*

Air Greenlandimit ilisimatitsissutigineqarpoq immikkut ilisimasalinnik assigiinngitsorpassuarnik pisariaqartitsiviusumik suliaqarnertik pissutigalugu avataanit sulisussarsiortarlutik. Air Greenlandimit ilisimatitsissutigineqarpoq taakku ilarpassui sivikitsuinnarmik nunatsinniittartut, taakkulu oqaatsinik pikkorissartitsinermut ilaatinneqartarnissaat naapertuutissanngitsoq, pingaartumillu imminut akilersinnaassanngitsoq. *Naalakkersuisut ilisimatitsissutigissavaat oqaasertusarsinnaatitaaneq inunnut Nunatsinni najugaqavissuinnarnut atuummat. Tamatumani suliffeqarfiup aamma sulisunit Nunatsinni najugaqavissuunngitsunit oqaatsitigut pikkorissarnissamik kissaatinik akuersinissaa mattunneqanngilaq, suliffeqarfilli naliliissaaq tamatumani pissarsiasat tamatumunnga aningaasartuutitut naapertuunnersut.*

§ 4-mut

Ilisimatusarfimmit apeqqutigineqarpoq suliffeqarfinni qulit sinnerlugit sulisulinni oqaatsinut politikkeqalernissaq qanoq ilillugu pissarsiarineqarneris. Tamatuma saniatigut Ilisimatusarfimmit apeqqutigineqarpoq oqaatsitigut piginnaasanik misissuineq erseqqissaanerlu aningaasaqarnikkut qanoq kinguneqassanersaq. Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Kattuffiannit ilisimatitsissutigineqarpoq suliffeqarfinnut ikinnerpaamik qulinik sulisulinnut oqaatsinut politikkiliorinissamik piumasaqaat isumaqatiginngikkitsik, tamanna allaffissorfiuallaalissaqimmat suliffeqarfippassuit malissinnaanngisaannik imaluunniit malikkumanngisaannik. Taamaattumik Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Kattuffiata kaammattuutigaa § 4 tamakkiisumik atorunnaassasoq. GrønlandsBANKEN aammattaaq isumaqarpoq namminersorlutik ingerlatsisunut oqaatsinut politikkiliorinissamat piumasaqaat siunnersuummit peerneqassasoq, imaluunniit suliffeqarfinnut anginerungaartunut taamaallaat atuutissasoq. Peqqissaanermik Ilinniarfik isumaqarpoq suliffeqarfinnut qulinik sulisulinnut oqaatsinut politikkiliorinissaq allaffissorinikkut artukkiutaassasoq. Taamaattumik siunnersuutigineqarpoq oqaatsinut politikkiliorinissamik piumasaqaat suliffeqarfinnut ikinnerpaamik 20-nik sulisulinnut atuutisneqaannassasoq. *Naalakkersuisut siullermik malugeqqussavaat § 4,*

imm. 2 taamaallaat oqaatsinut politikkip sunik imaqarsinnaaneranut isumassarsiorfittut isigineqassasoq. Taamaalilluni suliffeqarfiit namminneq oqaatsinut politikkiornissamut aalajangiissapput. Naalakkersuisut isumaqarput sulisut ikinnerpaamik quliunissaannik piunasaqarneq naleqquttuusoq, tamatumunnga peqatigitillugu oqaatigineqassalluni Naalakkersuisut naliliimmata oqaatsinut politikkiornissami allaffissornikkut nammagassat annertuallaarnaviangitsut. Tamatuma saniatigut suliffeqarfippassuit suliffeqarfiup sulisoqarnermut politikianut ilaasutut oqaatsinut politikkeqareernissaat ilimagineqarpoq.

Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik isumaqarpoq ”sulisut kalaallisut oqaasiliunngitsut qulit” allassimasariaqartoq. Tamatumunnga peqatigitillugu Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup uparuarpaama ima allassimasariaqartoq ”sulisut ulloq naallugu atorfinnut qulinut naapertuuttut”. *Naalakkersuisut isumaqarput taamatut allannguineq naapertuutinngitsaq. Taamaalilluni sulisup oqaatsitigut pisinnaasai pingaanninnerupput, suliffeqarfiulli angissusia apeqquataalluni. Inatsisip oqaasertaani erseqqissarneqarpoq sulisut qulit ulloq naallugu atorfittut quliusutut paasineqassasoq.*

§ 5-imut

Oqaasileriffik isumaqarpoq aalajangersagaq pisinnaatitaaffiinnarani pisussaaffittut allassimasariaqartoq, inuiaqatigiinni allanngineq iluatsissappat. Tamatuma saniatigut Oqaasileriffik isumaqarpoq pisortat suliffeqarfiutaat pisinnaatitaaffinnik § 5-imi taaneqartunik malinninnissamut pisussaaffilerneqarsinnaasut. *Naalakkersuisut isumaqarput aalajangersagaq pisinnaatitaaffiunnassasoq pisussaaffiunani. Tamatumuuna innuttaasut oqaatsinik pisinnaasaqalernissamut periarfissinneqassapput ilinniarnissaannut pisussaaffilerneqaratik. Naalakkersuisut isumaqarput innuttaasut pisinnaatitaaffii nukittorsarneqassasut inuttut toqqaasinnaatitaanerat annikillisinnagu. Suliffeqarfiup pisussaatinneqarnissaanut tunngatillugu allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kingunerisassat allaaserineqarnerat innersuussutigineqarput.*

Ilisimatusarfik aperaaq sulisut atuartinneqarnissamik neqeroorfigineqarnissaanut kina pisinnaatitaassanersoq aningaasaqarnikkullu kingunerisassat qanoq qularnaarneqassanersut. ANAN-ip apeqquserpaama Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup eqqarsaatigisimaneraa siunnersuusiussalluni oqaatsinut politikkimut ilusiliinissamik piunasaqaat qanoq piviusunngortinneqarsinnaanersoq. Kalaallit Nunaanni Politimestereqarfiup maluginiarpaama innuttaasumut pisinnaatitaaffik piviusunngortinneqarnissaanut Namminersornerullutik Oqartussat naammattunik immikkoortitsinissaannik naatsorsuutigineqartariaqartoq. *Naalakkersuisut tamatumani allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu kingunerisassat allaaserineqarnerat innersuussutigaat.*

§ 5, imm. 2-mut

Atuartinneqarsinnaatitaanerup nammineq inuttullu naliliinermik tunngaveqarnissaa Ilisimatusarfiup isornartorsiorpaama, tamatuma sulisitsisup inuttut soqutigisaasa sulisup soqutigisaanut akornutaasinnaanerat nassatarisinnaammagu. *Naalakkersuisut tamatumunnga oqaatigissavaat oqaasertusarsinnaatitaaneq piunasaqaateqarfiunngimmat. Sulisitsisup sulisullu akornanni oqaloqatigiittarnissami taaneqartumi sulisup pisariaqartitaanik qulaajaanissamik siunertaqarpoq, taamaalilluni taanna suliffeqarfiup oqaatsinut politikkiornieranut ilaatinneqarsinnaaniassammat,*

taamaalillunilu sulisitsisoq sulisorlu taanna aallaavigalugu sulisup oqaatsinik atuartitsinermut peqataanissamut pisariaqartissinnaasaanik eqqartuillutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanngorlugit.

GrønlandsBANKEN isumaqarpoq namminersorluni inuussutissarsiornermut aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasaat eqqunngitsumik paasissutissiinerusooq, inatsisissatut siunnersuummi § 5, imm. 2-mi sulisitsisoq pisussaaitaammat oqaatsinik aamma kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanermik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilinniartitaanissamut pisariaqartitsinermik nalilersuinerminni aallaavigissagaat inuit ataasiakkaat inuttut pisariaqartitaat. *Naalakkersuisut tamatumunnga oqaatigiissavaat tusarniaanerup kingorna aalajangersagaq peerneqarmat.*

Aalajangersakkanut ataasiakkaanut oqaaseqaatit

§ 1-imut

Oqaatsitigut akuunerulersitsinissamik nassuiaatip aalajangiunneranut atatillugu Naalakkersuisut pingaartissimavaat, kalaallit oqaasii tassaasut pisortatigoortumik oqaatsit. Tamanna tunuliaqutaralugu aalajangersagaq imaqarpoq siunertanik sisamanik oqaatsit pillugit politikkeqarnissamut sinaakkutaasinnaasunik.

Nr. 1-imut

Kalaallit oqaasiisa nukittorsarnerannut atatillugu Naalakkersuisut pingaartippaat, kalaallit oqaasiisa oqaatsit nammineq ittutut, tamakkiisutut inuiaqatigiinnillu atatitsisutut akuerineqarnissaat, taaguusersuinermillu ineriartortitsineq pissasoq kalaallini oqartussat peqatigalugit, aamma oqaatsinik atuisut kalaallillu oqaasiisa tamakkiisumik ineriartornerat aallaavigalugit.

“Oqaatsit tamakkiisut inuiaqatigiinnillu atatitsisuusut”-nik taaguutip atugaanera aallaveqarpoq Nunat Avannarliit oqaatsinut politikki pillugu Nalunaarutaannit. Tassani allassimavoq: “Oqaatsit *tamakkiisuunerat* tamatumani isumaqarpoq, inuiaqatigiinnik ingerlatsinermi tamani atugaasinnaasut. Oqaatsit *inuiaqatigiinnik atatitsisuusut* isumaqarpoq inuiaqatigiinni oqaatsinik atuisuusuni taakku pisortatigut atugaasut – assersuutigalugu ilinniartitsinermi inatsisiliornermilu”.

Kalaallit oqaasiisa tamakkiisutut inuiaqatigiinnillu atatitsisutut qularnaarnissaannik kissaateqarneq taparserneqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu inatsisimmi § 20-mi, tassani aalajangersarneqarmat kalaallit oqaasii tassaasut nunatsinni pisortatigoortumik oqaatsit.

Nr. 2-mut

Kalaallit Nunaat inuiaqatigiiffiuvoq marlunnik - kalaallisut danskisullu - oqaaseqarfiusoq. Tassunga tunngatillugu Namminersornerusut pisussaaffeqarput kalaallit oqaasii taakkualu ineriartornerat nukittorsassallugit, ilitsoqqussaralugit oqaatsisut aamma oqaatsit aappaattut.

Oqaatsit aappaattut paasineqassapput oqaatsit inuup ilitsoqqussaralugit oqaaserinngisai, kisianni ulluinnarni inuiaqatigiinnilu atugaasut.

Nr. 3-mut

Oqaatsinik ilinniartitsinikkut inuiaqatigiinni oqaatsitigut aporfiusartut pinaveersimatinneqarsinnaapput, taamaalilluni innuttaasut oqaatsinik marlunnik arlalinnillu pisinnaasaat tassaalersinnaallutik nakuussutit pisuussutillu.

Nr. 4-mut

Inuiaqatigiit imminnut nammattut pilersinniarlugit oqaatsitigut piginnaalernissaat ataavartumik siuarsarneqassapput.

§ 2-mut

Imm. 1

Inatsisartut 2006-imi (UPA2006/46) inatsisissatut siunnersuummi matumani tunngaviusoq, aalajangererat immikkoortunut pingasunut sammisinneqarpoq ilaatigut imminnut tapertariissinnaasunut: kalaallisut ilinniarnissamik pisariaqartitsisut, danskisut tuluttulluunniit ilinniarnissamik pisariaqartitsisut aamma kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilinniarnissamik pisariaqartitsisut.

Kalaallit oqaasiinik ilinniarnissamik pisariaqartitsisut tassaapput innuttaasut tamarmik kalaallit oqaasiinik nalunngisassanik imaluunniit nalunneqqaaqassanik amigaateqartut.

Danskit tuluilluunniit oqaasiinik ilinniarnissamik pisariaqartitsisut pingaartumik tassaapput, ilinniagaqartut inuillu inuussutissarsiuqatiminni immikkut danskit tuluilluunniit oqaasiinik piginnaasaqarnissaminnik piumasaqarfigineqartut.

Kalaallit kulturiannik inuiaqatigiinnilu pissutsinik paasisimasassanik ilinniartitsineq annermik nunassissimasunut sammitinneqarpoq.

Imm. 2

Aalajangersakkap oqaasertalersornerani Naalakkersuisut maluginiarsimavaat, innuttaasut oqaatsinik ataasiinnarmik atuisut ilaat inuiaqatigiit ingerlatitaaneranni peqataanissaminnut akimmiffeqartartut. Aamma ilinniagaqartut allamiut oqaasiinik piginnaasaasa pitsanngorsarnissaat annertuumik pisariaqartinneqarpoq, ilinniarfinni ilinniartitaanernut allamiut oqaasii atorlugit ilinniartitsiffiusunut isersinnaanissaat taakkuninngalu naammassinninnissaat periarfissikkumallugu.

Taamatuttaaq aalajangersakkami siunertaavoq suliffeqarfinni oqaatsitigut akuunerulersitsinerup nukittorsarneqarnissaa. Tamanna sulisut oqaatsitigut pisinnaasaminnik nukittorsaanissamut periarfissaqalernerisigut, kiisalu kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilinniartinneqarnissamut periarfissaqarnerisigut pissaaq.

§ 3-mut

Aalajangersakkami namminersorlutik oqartussat pisortatigut ingerlatsinermi inuiaqatigiinnilu tamani oqaatsinik atuinermut aalajangersaasinnaanerannut killigititassanik aalajangiivoq. Taamaalilluni aalajangersakkap nammineq oqaaserisanik nammineq inuttut atuisinnaaneq killilinngilaa. Allaniq oqaloqateqarnermi oqaatsit suut atorneqassanersut inuup nammineq aalajangigassaraa. Akerlianilli Naalakkersuisut qularnaarniarpaat innuttaasut naammaginatunuk oqaatsitigut piginnaasaqarnissaat, innuttaasut tamarmik inuiaqatigiit ingerlatitaaneranni peqataasinnaaqullugit.

Imm. 1

Aalajangersarneqarpoq kalaallit oqaasii tassaasut Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit. Aalajangersagaq Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsimmi § 20-mik ingerlatiteqqinneruvoq, taamaattorli tamatuma pisortatigoortumik atorneqarnissaa ilanngullugu.

Imm. 2

Aalajangersarneqarpoq kalaallit oqaasii sumiorpaluutinik pingaarnernik pingasunik pinnguu-teqartut, tassaallutik sumiorpaluutit Avanersuarmi, Tunumi Kitaanilu atorneqartut.

Imm. 3

Aalajangersarneqarpoq danskit oqaasii pisortatigut ingerlatsinermi atorneqarsinnaasut. Aalajangersagaq taanna Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 9-mik ingerlatitseqqinneruvoq, taanna malillugu kalaallit oqaasii aamma danskit oqaasii pisortatigut ingerlatsinermi atorneqarsinnaapput. Sulianik ingerlatsineq pillugu inatsimmi § 7a-mi aalajangerneqarpoq, suliani peqataasoq kinaluunniit kalaallit oqaasii imaluunniit danskit oqaasii atorlugit sullinneqarnissaminik toqqaanissaminut kiffaanngissuseqartoq.

Imm. 4

Nunat Avannarliit Oqaatsit pillugit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu Nunani Avannarlerni innuttaasut namminneq oqaatsitik atorlugit sullinneqarnissaannut, malittarisassaq akornusiinngilaq.

§ 4-mut

Imm. 1

Suliffeqarfiit namminersortut ikinnerpaamik 10-nik, ulloq naallugu atorfinnut qulinut naapertuuttunik atorfilittallit aammalu pisortatigut oqartussaasut, kiisalu pisortat suliffeqarfiutaat oqaatsit pillugit politikkimik ilusilersuissapput. Aalajangersakkap pisortat oqartussaaffii suliffiutaallu aamma suliffeqarfiit namminersortut oqaatsit pillugit politikkimik ilusiliinissamut pisussaaffilerpai. Suliffeqarfiit namminersortut 10-t inorlugit sulisullit, oqaatsit pillugit politikkiornissamut ilaatinneqanngillat, pinaveersaarniarlugu namminersorlutik suliffeqqat naapertuutinnitsumik allaffissornikkut suliffiup angissusianut naleqqiullugu nammagassinnaasut.

Oqaatsit pillugit politikkimut ilaapput, pisortat suliffeqarfiillu oqaatsitigut piginnaaffiinik piginnaasassatullu anguniagaannik qitiutitsilluni tunaartarisassaliat. Aammattaaq oqaatsinut politikkimut imaritinneqarsinnaapput pisortat sullissivianni imaluunniit suliffeqarfiup suleriaasissaanut tunaartarisassat tigussaannerusut, assersuutigalugu avammut attaveqatigiinnermut nutserisitsisarnermullu naleqqiullugit.

Inatsisissatut siunnersuummi aalajangersarneqarpoq oqaatsit pillugit politikkimik ilusiliinissamut pisussaaffik, kisiannili oqartussaaffimmut suliffeqarfimmulluunniit oqartussaaffiup suliffeqarfiulluunniit pisariaqartitai aallaavigalugit naleqqussaannissamut periarfissiisoqarluni.

Imm. 2

Erseqqissarneqarpoq nr. 1-miit 5-imut assersuutigineqartut tassaasut oqaatsit pillugit politikkimik ilusilersuinnermut kaammattuutit, tasaanatillu oqaatsit pillugit politikkimut imarititassatut piunasaqaatit.

Nr. 1-imut

Oqartussaaffiup imaluunniit suliffeqarfiup oqaatsitigut piginnaasanik nalunaarsuineq, oqaatsitigut piginnaasanik oqartussaaffiup suliffeqarfiulluunniit pigeriigaanik ersersitsisinnaavoq. Taama nalunaarsuinnermut imaritinneqarsinnaapput sulisorisat ilitsoqqussaralugu oqaasii, oqaasiisa aappaat allamiulluunniit oqaasiinik piginnaasaat pillugit paasissutissat, taakkununga ilanngullugit teknikkikkut oqaatsinik aamma suliamut tunngasumik taaguusersuutinik ilisimasaqassuseq. Aamma oqaatsitigut piginnaasanik nalunaarsuinerup imarisinnaavai sulisut ilinniagaqarnermikkut tunuliaqutarisaat kalaallit oqaasiini, danskit oqaasiini aamma allamiut oqaasiini.

Nr. 2-mut

Oqartussaaffiup suliffeqarfiullu ingerlatsineranni allamiut oqaasiinik kulturiinillu piginnaasanik atuinerup nassatarisinnaavaa sulisut ataasiakkaat ulluinnarni oqaatsitigut kulturikkullu piginnaasaannik ersersitsineq. Assersuutigalugu tassaasinnaapput sumiorpaluutinik ilisimasaqarneq, allamiut oqaasiinik allamiullu kulturiinik ilisimasaqarneq.

Nr. 3-mut

Oqartussaaffiup imaluunniit suliffiup oqaatsitigut avammut erserana pisinnaavoq oqartussaaffiup suliffiulluunniit avammut attaveqarneratigut. Tamanna ersersinneqarsinnaavoq assersuutigalugu oqaatsit assigiinngitsut - kalaallit oqaasii ilanngullugit - atorlugit sullissinnermut, ilisaritinniarnermut nittarsaassinnermullu atasumik.

Nr. 4-mut

Suliffiup iluani avammullu attaveqatigiinnermi najoqqutassat imarisinnaavaat, oqaatsit suut pisuni aalajangersimasuni atorneqarmissaat pillugit paasissutissat, tassunga ilanngullugit nutsikkanik teknikkikkulluunniit oqaatsinik sulisunut, sullitanut, atuisunut imaluunniit innuttaasunut naleqqussakkanik atuneq aamma oqaatsitigut aporaattoqalersillugu iliuusissanut tunaartarisassaliorneq.

Nr. 5-imut

Piginnaasassatut anguniakkat nalunaarsinnaavaat oqaatsinik aalajangersimasunik pisariaqartitsineq, sulisut oqaatsinik ilinniarnissaminnut periarfissaat, oqaatsitigut siammarterinermik isumaqatigiinniarnermillu ilinniartitsineq, kiisalu oqaatsitigut piginnaasassani inuup ataatsip oqaatsitigut ineriartornera pillugu isummerfiginnineq.

Imm. 3

Aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq sulisitsisoq pisussaataaasoq sulisuminik immikkut tassungaannarlu tunngasumik oqaloqatiginnissalluni oqaatsinik aamma kalaallit kulturianik, oqaluttuarisaanermik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilinniartitaanissamut pisariaqartitsisoqarnersoq.

Oqaloqatigiinnermi pineqartumi ilaatigut sulisup pisariaqartitaanik qulaajaanissaq taamalu ililluni pisariaqartitat taakku isumagineqarnissaannut suliniutinik aallartitsinissamut tunngavissaqalernissaq siunertaavoq. Tamatuma saniatigut siunertaavoq sulisunik tamarluinnarnik immikkut oqaloqatigiinnikkut suliffeqarfiup sulisoqarnermut politikkiliornissaanut tunngavissiilluarnissaq.

Oqaatsimi ”immikkut tassungaannarlu tunngasumik” erseqqissarneqarpoq oqaloqatigiinneq sulisunik tamarluinnarnik immikkut pissasoq taamaalillunilu sulisup pineqartup pisariaqartitaanut taamaallaat tunngalluni.

Oqaaseq ”oqaatsinik atuartinneqarnissamik pisariaqartitsineq” isumaqarpoq aamma oqaatsini allani § 2, imm. 1-imi taaneqartunit allaanerusi atuartinneqarnissamik pisariaqartitsisoqarsinnaasoq.

§ 5-imut

Imm. 1

Aalajangersakkami inuit Nunatsinni nunaqavissut kalaallisut, danskisut oqaatsinilu nunani tamalaani atorneqartuni oqaasertusarsinnaanissamut pisinnaatitaalerput, inuiaqatigiinni inuunermut peqataasinnaanissaat ilitsoqqussaralugulu oqaatsiminnik atuillutillu ineriartortitsisinnaanissaat siunertaralugu.

Suliffeqarfinnut oqartussaasunullu pisussaatsinerup saniatigut aalajangersagaq suliffeqarfiit oqartussaasullu inatsit qitiutillugu oqaatsinut politikkiliornissaannut tunngavoq.

Aalajangersakkami siunertaavoq inuit ataavartumik Nunatsinniittut oqaasertusarsinnaatitaanerannik aalajangersaanissaq, tamannalu najugaqavissuunissamik piumasagaateqarnikkut killilersorneqarpoq. Tamatuma kingorna Naalakkersuisut suliffeqarnermi kattuffinnik susasaqartunillu attuumassutilinnik allanik suleqateqarlutik inatsisitigut pisinnaatitaanermik taassuminnga malinninnissamut pitsaanerpaamik killiliussissapput taamaattumillu imm. 2-mi tamanna pillugu piginnaatitaaneq pillugu aalajangersakkamik ilanngussisoqarpoq.

Aalajangersakkami sulisitsisut inuiaqatigiillu aamma inuit ataavartumik Nunatsinniittuunngitsut oqaasertusarnissamik pisariaqartitsinerannik isumaginninnissaat mattunneqanngilaq. Taamaattumik suliffeqarfinnut oqartussaasunullu naapertuussinnaavoq oqaatsinut politikimi sulisunullu

neqeroorutini inuit najugaqavissut inuillu najugaqarallartut isumagineqarnissaat, taakku oqaatsitigut atuartinneqarnissamik assigiinngitsunik pisariaqartitsisinnaammata. Inuit ataavartumik Nunatsinniituunngitsut taamaalillutik aamma kalaallisut oqaatsinik, kulturimik inuiaqatigiinnullu tunngasunik paasisaqarnissamik immikkut pisariaqartitsisinnaapput.

Nunaqavissutut isigineqarneq paasineqassaaq inuit najugaannut tunngasumik allattuisarnermut inatsimmi aalajangersakkat, tamannalu maannakkorpiaq isumaqarpoq Kalaallit Nunaanni sivikinnerpaamik qaammatini 6-ini aalajangersimasumik najugaqarsimaneq. Tamatumalu Kalaallit Nunaanni Inatsisartunut qinersisarneq pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 9, 31. oktober 1996-imeersumi aamma Nunat Avannarliit oqaatsinut politikki pillugu Nalunaarutaanni najugaqarsimanissamik piumasaqaat assigaa. Tassa imaappoq inuit Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugallit pisariaqartitanik § 2, imm. 1-mi taaneqartunik ilinniarnissamut inatsisitigut pisinnaatitaaffeqarput. Tamatumattaq kinguneraa inuit qaammatit arfinillit inorlugit Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugallit taamatulli inatsisitigut pisinnaatitaaffeqannginnerat.

Oqaatsit nunat tamalaat akornanni atugassaasut assersuutigalugu tassaasinnaapput tuluit, Kinamiut imaluunniit Spaniamiut oqaasii.

§ 5, imm. 1 malillugu innuttaasut inatsisitigut piumasaqarsinnaanerat taamaalilluni tassaavoq, ilinniartitaanermik neqeroorutunik Namminersornerup ilinniartitaanermik aaqquissuussineq aqutigalugu aamma kommunini kultureqarneq sunngiffillu pillugit peqqussutip ataani naligiissumik atugassaqartitsilluni neqeroorutaajunnartut allat aqutigalugit neqeroorutigineqartunik atuisinnaanermut atatillugu piumasaqarsinnaaneq. Aammattaq aalajangersakkap qularnaarpaa, innuttaasut suliffeqarfiillu assersuutigalugu namminneerlutik kalaallisut, qallunaatut oqaatsinilluunniillu suugaluartunik – nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissutinut imaluunniit Kalallit Nunaanni inatsisiliornermut ilaasutut isigineqarsinnaasunik – ilinniartitsinissamik neqerooruteqarsinnaatitaammata.

Siunnersuummi pingaartoq tassaavoq, siunnersuut tassaanngimmat oqaatsinut politikkimik inaarutaasumik aalajangiinerup ersiutaa, akerlianilli tassaammat siunnersuutip matuma suliaasaqarfiillu allat attuumassuteqartut iluanni ineriartortitseqqinnissamut tunaartarisassaq. Taamaammat siunnersuutip siunertaani kalaallit oqaasiisa oqaatsit inuiaqatigiinni atatitsisutut, ilitsoqqussaralugu oqaatsit oqaatsillu arlaattut nakussassarnissaat ineriartortinnissaallu tikkuarneqarput, kissaatigineqarlunilu marlunnik oqaaseqarneq arlalinnillu oqaaseqarneq inuiaqatigiinni nukittorsaataalissasut.

Oqaatsit pillugit politikkimik inatsisissatut siunnersuut nutaaliornervoq, tassami pisortat ingerlatsivii, pisortatut oqartussaasut kiisalu namminersorlutik ingerlatsisut aalajangersimasumik angissusillit maanna inatsisitigut piumaffigineqaleramik oqaatsinut politikkimik ilusiliinissaannik. Inatsisissatut siunnersuummi ersersinneqarput oqaatsinut politikkimut sinaakkutissaasut, Naalakkersuisulli siunertarinngilluinnarpaat, suliffeqarfiit pisortallu sullissivii oqaatsinut politikkip imarisasaanut kiisalu annertussusissaanut naleqqiullugu pisussaaffilerneqarnissaat. Oqaatsitigut politikkip inuiaqatigiinni tigussaasumik piviusunngortikkiartornera, sulisoqarnerup iluani kattuffiit suleqatigisallu naapertuuttut allat – inuiaqatigiit pisariaqartitaannik qulaajaaqataasinnaasut pisariaqartitallu matussuserneqarnissaannut peqataasinnaasut – suleqatigalugit.

Imm. 2

Aalajangersakkakut Naalackersuisut suliffeqarnermi kattuffiit susassaqtullu attuumassutillit allat isumasioqatigalugit oqaasertusarsinnaatitaanerup, tassunga ilanngullugu pikkorissarnissamik atuartsinissamillu neqeroorutit taakkunungalugu peqataanissamut kiffaanngissuseqarnerup imm. 1-imi taaneqartut piviusunngortinnissaat pillugu malittarisassiornissamut piginnaatinneqarput.

Nalinginnaasumik nassuiaatini taaneqartutut inatsit tunngaviusumik inatsisaavoq, taamaattumillu Naalackersuisut inatsisitigut pisinnaatitaaffinnik inatsimmi aalajangersarneqartunik piviusunngortitsinissamut erseqqissaataasunik malittarisassiorsinnaanissaat naapertuussorineqarpoq.

Piviusunngortitsinermi sulisitsisut sulisullu sunnerneqartussaammata erseqqissassallugu naapertuussorineqarpoq Naalackersuisut allaffissornikkut najoqqutassaata tamanna pillugu suliffeqarnermi kattuffiit isumasioqatiginerisigut suliarineqassasut. Susassaqtut attuumassutillit allat ass. tassaasinnaapput kommunit, ilinniarfiit pikkorissartitsisullu, taakkununga ilanngullugu Oqaatsinik Pikkorissarfik.

§ 6-imut

Imm. 1.

Aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq Naalackersuisut suliffeqarfiit oqartussaasullu inatsimmik malinninnerannik nakkutilliisuusut, kiisalu Naalackersuisut nakkutilliineq Namminersorlutik Oqartussani oqartussaasunut sullissiveqarfinnullu allanut tunniussinaga.

Nakkutilliinermi pingaarnertut pineqassapput oqaatsinut politikkkiliornissamut, kiisalu sulisup siunnersuummi § 4 naapertorlugu oqaatsinik atuartinneqarnissamik pisariaqartitsinera pillugu sulisitsisup sulisullu akornanni oqaloqatigiinnissamut pisussaaffeqarneq.

Imm. 2.

Aalajangersakkami nakkutilliisoqarfiup nakkutilliisussaataitanermik isumaginninnissamut periarfissai aalajangersarneqarput. Ilaatigut oqaatsinut politikkkiliornermut, kiisalu sulisumik oqaloqateqarsimanermut uppersaatait taaneqarnissaat, ilaatigullu paasissutissat paasissutissisussaataitanermik isumaginninnissamut pisariaqartinneqartut nakkutilliisumit pissarsiarineqarsinnaanissaat naapertuussorineqarpoq. Paasissutissat paasissutissisussaataitanermik isumaginninnissamut pisariaqartut ass. tassaasinnaapput suliffeqarfiup sulisuisa amerlassusaat, taakkununga ilanngullugu taakku ulloq naallugu ullulluunniit ilaannaanut sulisuuneri pillugit paasissutissat.

Imm. 3.

Aalajangersakkap aalajangerpaa Inatsisartut suliffeqarfii nakkutilliisussaataitanermi ilanngunneqannginneri. Tunuliaqutaanut tunngasoq pillugu tak. siunnersuummi nalinginnaasumik oqaaseqaatit. Aalajangersakkap nassataraa nakkutilliisussaataitaasup Inatsisartut suliffeqarfii imm. 2-mi taaneqartut aamma nakkutilliinermi periarfissaasut atorsinnaanngimmagit.

§ 7-imut

Imm. 1.

Aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq oqaatsinut politikkiliornissaq kiisalu sulisitsisup sulisullu akornanni oqaloqatigiinnissamik § 4, imm. 3-mi taaneqartumik naammassinninnissaq pillugu aalajangersakkamik unioqutitsineq akiliisitaassutigineqarsinnaasoq. Inatsisip sulinermi sunniutai eqqarsaatigalugit malittarisassanik taakkuninnga malinninnginnerup kinguneqartinneqarsinnaanissaa pisariaqarsorineqarpoq.

Imm. 2.

Aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq tamatuma saniatigut pisussaaffiit § 6, imm. 2-mi taaneqartut malinneqanngippata akiliisitsisoqarsinnaasoq. Inatsisip malinneqarnissaanik nakkutilliineq eqqarsaatigalugu aalajangersagaq pisariaqarsorineqarpoq.

§ 8-mut.

Oqaatsinut politikkiliortoqannginnera oqaloqatigiinnerullu § 4, imm. 3-mi taaneqartup naammassineqannginnera pillugit naammagittaalliutit nakkutilliisoqarfimmut tunniunneqarsinnaanerat aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq. Naammagittaalliornissamut killiliussinissaq naapertuussorineqanngilaq taamaammallu qaqugukkulluunniit naammagittaalliortoqarsinnaavoq.

Oqaatigineqassaaq oqaasertusarnissamut pisinnaatitaanerup malinneqannginnera pillugu naammagittaalliortoqarsinnaanngimmat. Tamanna inatsimmi pisinnaatitaanerup piviusunngortinneqarnerata aningaasaqarnikkut sulisoqarnikkullu qaqugukkulluunniit periarfissat tunuliaqutaralugit pisariaqarneranik pissuteqarpoq.

§ 9-mut.

Imm. 1.

Atuutilernissaa aalajangerneqarpoq inatsit piaartumik atuutilernissaa anguniarlugu.

Imm. 2.

Aalajangersakkami suliffeqarfiit kingusinnerpaamik 1. april 2010-mi oqaatsinut politikkiliornissamut periarfissinneqarput. Suliffeqarfiit oqartussaasullu oqaatsinut politikkiliornissamut pisussaaffillit inatsisip atuutilernerata kingorna tamatumunnga piareersarnissamut piffissaqarnissaat naapertuussorineqarpoq. Taamaalilluni atuuffiata nikinganeratigut oqaatsinut politikkiliornermik sulinissaq naapertuuttumillu imaqartitsinissaq pillugu ilitersuusiortoqarsinnaalissaaq, kiisalu suliffeqarfiit oqartussaasullu oqaatsinut politikkiliunnginnermi sulisunik oqaloqateqarnissamut periarfissinneqarlutik.